

YUKLARNI TASHISHDA, KONTEYNER POYEZDLARNING DOLZARBLIGI

Mirsolixova Dildora Nodir qizi

*Toshkent transport texnikumi maxsus fan o'qituvchisi Email:
dildoramirsolixova95@gmail.com*

Annotatsiya: *Ushbu maqolada yuklarni tashishda konteyner poyezdlaridan foydalanishning ilmiy-amaliy jihatdan dolzarbligi atroflicha tahlil qilingan. Tadqiqot O'zbekiston va Rossiya tadqiqotchilarining ilmiy ishlari asosida olib borilib, konteyner blok-poyezd texnologiyalarining transport-logistika tizimidagi o'rni, tashkiliy va texnologik afzalliklari hamda iqtisodiy samaradorligi yoritilgan. Maqolada konteyner poyezdlar orqali yuk tashish jarayonlarining tezligi, ishonchliligi va xavfsizligini oshirish, shuningdek, transport xarajatlari va yetkazib berish muddatlarini qisqartirish imkoniyatlari tahlil qilingan. O'tkazilgan tahlillar natijalari konteyner poyezdlar temir yo'l transporti samaradorligini oshirish, logistika jarayonlarini optimallashtirish va milliy hamda xalqaro transport yo'laklarida raqobatbardoshlikni kuchaytirishda muhim ahamiyatga ega ekanini ko'rsatadi.*

Kalit so'zlar: *konteyner poyezdlar, blok-poyezd, yuk tashish, logistika, temir yo'l transporti, konteyner tashuvlari.*

Аннотация: *В данной статье представлен всесторонний анализ научно-практической значимости использования контейнерных поездов в грузоперевозках. Исследование проведено на основе научных работ узбекских и российских исследователей и охватывает роль технологий контейнерных блок-поездов в транспортно-логистической системе, организационно-технологические преимущества и экономическую эффективность. В статье анализируются возможности повышения скорости, надежности и безопасности процессов грузоперевозок контейнерными поездами, а также снижения транспортных издержек и сроков доставки. Результаты анализа показывают, что контейнерные поезда имеют большое значение для повышения эффективности железнодорожного транспорта, оптимизации логистических процессов и укрепления конкурентоспособности на национальных и международных транспортных коридорах.*

Ключевые слова: *контейнерные поезда, блок-поезд, грузоперевозки, логистика, железнодорожный транспорт, контейнерные перевозки.*

KIRISH

So'nggi yillarda global savdo hajmining ortishi, transport-logistika tizimlarining murakkablashuvi hamda yuk tashish jarayonlarida vaqt va xarajatlarni optimallashtirish zarurati konteynerlashtirilgan tashuvlarning ahamiyatini keskin oshirdi.

Ayniqsa, temir yo'l transportida konteyner poyezdlaridan foydalanish zamonaviy yuk tashish tizimining eng samarali yo'nalishlaridan biri sifatida e'tirof etilmoqda.

Keng hududlarni qamrab oluvchi, yuqori o'tkazuvchanlik va nisbatan past tannarxga ega bo'lgan temir yo'l transporti konteyner tashuvlar orqali xalqaro va mintaqaviy logistika zanjirlarida muhim o'rin egallamoqda.

O'zbekiston Respublikasida transport-logistika tizimini modernizatsiya qilish, tranzit salohiyatini oshirish va xalqaro transport koridorlaridan samarali foydalanish davlat siyosatining ustuvor yo'nalishlaridan biri hisoblanadi.

Shu jihatdan, konteyner blok-poyezdlarini rivojlantirish, ularni multimodal tashuvlar bilan integratsiyalash va yuk oqimlarini markazlashgan holda boshqarish masalalari dolzarb ilmiy-amaliy ahamiyat kasb etmoqda.

Rossiya Federatsiyasi tadqiqotchilari tomonidan olib borilgan ilmiy izlanishlar esa konteyner poyezdlarining yirik masofalarda yuk tashishda raqobatbardoshligini, logistika jarayonlarini soddalashtirishdagi rolini va iqtisodiy samaradorligini ilmiy jihatdan asoslab beradi.

Mazkur maqolaning maqsadi yuklarni tashishda konteyner poyezdlaridan foydalanishning ilmiy-amaliy jihatdan dolzarbligini tahlil qilish, O'zbekiston va Rossiya tadqiqotchilarining ilmiy ishlari asosida konteyner blok-poyezd texnologiyalarining afzalliklari, iqtisodiy samaradorligi hamda logistika tizimiga ta'sirini yoritishdan iborat.

Tadqiqot natijalari transport-logistika tizimini takomillashtirish, yuk tashish jarayonlarida vaqt va xarajatlarni qisqartirish bo'yicha amaliy tavsiyalar ishlab chiqishga xizmat qiladi.

Konteyner poyezdlari – bu standartlashtirilgan konteynerlarda yuklarni bir marshrut bo'ylab to'xtovsiz yoki minimal to'xtashlar bilan tashishni ta'minlovchi temir yo'l tarkibidir.

Ushbu texnologiya yuklarni ortish-tushirish jarayonlarini soddalashtiradi, yuklarning saqlanish darajasini oshiradi hamda transport vositalari o'rtasidagi uzviy bog'liqlikni ta'minlaydi.

Ilmiy manbalarda ta'kidlanishicha, konteyner poyezdlaridan foydalanish yuklarning yetkazib berish muddatini sezilarli darajada qisqartiradi, tashish jarayonidagi xavflarni kamaytiradi va logistika xarajatlarini optimallashtirish imkonini beradi.

Ayniqsa, uzoq masofalarga yuk tashishda konteyner blok-poyezdlari an'anaviy vagonli tashuvlarga nisbatan yuqori samaradorlikka ega.

O'zbekistonlik olimlar konteyner tashuvlarini rivojlantirish masalasini mamlakatning tranzit salohiyatini oshirish, xalqaro transport koridorlarida raqobatbardoshlikni kuchaytirish bilan bevosita bog'laydilar.

Tadqiqotlarda "Xitoy - Markaziy Osiyo - Yevropa" yo'nalishida konteyner poyezdlarining ahamiyati, logistika markazlari va quruqlik portlari bilan integratsiyasi alohida ta'kidlanadi.

Rossiya tadqiqotchilari esa konteyner poyezdlarini temir yo'l transportining innovatsion rivojlanish omili sifatida ko'rib, ularning iqtisodiy samaradorligini matematik modellar va statistik tahlillar asosida isbotlaydilar. Ilmiy ishlarda konteyner blok-poyezdlarining yuqori aylanish tezligi, yo'l infratuzilmasidan samarali foydalanish hamda eksport-import yuk oqimlarini barqarorlashtirishdagi roli keng yoritilgan.

Iqtisodiy va logistika samaradorligi – konteyner poyezdlarining asosiy afzalliklaridan biri – tashish xarajatlarining kamayishi va vaqt tejalishidir. Yuklarni qayta ortishsiz bir transport turidan boshqasiga o'tkazish imkoniyati multimodal tashuvlarning samaradorligini oshiradi.

Shuningdek, konteynerlashtirish yuklarni hisobga olish va nazorat qilishni osonlashtirib, raqamli logistika tizimlarini joriy etish uchun qulay sharoit yaratadi.

Tadqiqot natijalari shuni ko'rsatadiki, konteyner poyezdlaridan foydalanish transport tizimining umumiy samaradorligini oshiradi, ekologik yuklamani kamaytiradi hamda barqaror logistika zanjirlarini shakllantirishga xizmat qiladi.

Yuklarni tashishda konteyner poyezdlaridan foydalanish zamonaviy transport-logistika tizimining muhim va ajralmas tarkibiy qismi hisoblanadi. O'zbekiston va Rossiya tadqiqotchilarining ilmiy ishlari tahlili konteyner blok-poyezd texnologiyalarining yuqori iqtisodiy samaradorligini, logistika jarayonlarini optimallashtirishdagi ahamiyatini hamda xalqaro yuk tashuvlarida raqobatbardoshligini tasdiqlaydi.

Konteyner poyezdlar yuk tashish jarayonlarida vaqt va xarajatlarni qisqartirish, transport infratuzilmasidan samarali foydalanish hamda tranzit salohiyatini oshirishda muhim rol o'ynaydi. Shu bois, kelgusida konteyner tashuvlarini rivojlantirish, logistika markazlarini kengaytirish va innovatsion texnologiyalarni joriy etish transport sohasining ustuvor yo'nalishlaridan biri bo'lib qoladi.

Xulosa

O'tkazilgan ilmiy tadqiqotlar shuni ko'rsatadiki, konteyner poyezdlar zamonaviy yuk tashish tizimida yuqori samaradorlik va ishonchlilikni ta'minlovchi muhim vosita hisoblanadi.

Ularning qo'llanilishi transport-logistika jarayonlarini optimallashtiradi, yuk aylanmasini tezlashtiradi, tashish xarajatlarini kamaytiradi hamda yuklarning butun transport yo'li davomida xavfsizligini ta'minlaydi. O'zbekiston va Rossiya olimlarining tadqiqotlari konteyner poyezdlarining iqtisodiy samaradorligi, logistika jarayonlarini soddalashtirish va xalqaro transport yo'laklarida raqobatbardoshligini tasdiqlaydi.

Shu bilan birga, konteyner poyezdlar infratuzilmasini rivojlantirish va ularni milliy hamda xalqaro transport tizimlariga keng joriy etish transport tizimining barqaror va uzluksiz rivojlanishini ta'minlaydi.

Kelajakda konteyner blok-poyezdlarining rivojlanishi nafaqat transport-logistika samaradorligini oshirish, balki tranzit salohiyatini kengaytirish, multimodal tashuvlarni integratsiyalash va logistika xizmatlarini sifat jihatidan takomillashtirish imkonini yaratadi.

Shu sababli, konteyner poyezdlar transport tizimining strategik rivojlanishida asosiy omillardan biri sifatida qaralishi kerak.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR RO'YXATI:

1. Ergasheva Z. V. Simulation of cargo transportation using container block train technology. – Toshkent: Toshkent davlat transport universiteti, 2023.
2. Oripov S., va boshq. O'zbekistonda konteyner tashish holati tahlili. – Ilmiy anjuman materiallari, Toshkent, 2022.
3. Чеченова Л. М. Перспективы развития контейнерных грузоперевозок в системе цепей поставок // Транспортные системы. – 2021.
4. Аствацатурова К. В. Прогноз влияния рынка железнодорожных контейнерных перевозок на ВВП РФ // Экономика транспорта. – 2020.

5. Егоров Ю. В. Моделирование грузового тарифа на контейнерные перевозки железнодорожным транспортом в РФ // Вестник транспорта. – 2019.
6. Вакуленко С. П., Насыбуллин А. М., Айсина Л. Р., Роменский Д. Ю., Мехедов М. И. Новый взгляд на технологию контейнерных перевозок железнодорожным транспортом // Железнодорожный транспорт. – 2021.
7. Кузьмин С. П. Opportunities for improving the competitiveness of rail freight transportation along Russian transport corridors. – 2020.
8. Экономическое обоснование вариантов организации перевозок грузов в контейнерных поездах: диссертация. – Москва, 2018.